Traditionele muziek van Antillen herleeft in film

De muziek van Almacita di Desolato, de nieuwe speelfilm van Cosmic Illusion Productions, die op het Rotterdams filmfestival in première ging, is geschreven en wordt gespeeld door Grupu Issoco. Zij spelen de muzik di zumbi een van de drie traditionele Curaçaose muziekvarianten, ook wel spokenmuziek genoemd. Het is muziek van rond de eeuwwisseling. Daarnaast laat Issoco (Russell Isidora, Russell Soleano en Javier Cordoba) in de film improvisaties op de benta (een muziekboog) horen. Issoco speelde tweemaal tijdens in het Filmfestival op 31 januari en gaf op 1 februari een nachtconcert in het Bimhuis.

De *shons* (plantagedirecteuren, landheren) nodigden vroeger bij de jaarwisseling muziekgroepen op de plantages uit om de slaven te animeren. Deze groepen speelden behalve de tambú ook de *muzik di zumbi.*

De afgelopen drie decennia hebben de Noordamerikaanse muziek, reggae en salsa de Curaçaose muziek bijna weggedrukt. Naast Issoco bestaat er geen andere groep die zich louter met de Antillaanse, traditionele muziek bezig houdt. In het verleden zijn er wel bandopnamen van de *muzik di zumbi* gemaakt, maar tot platen maken is het nooit gekomen. Issoco zorgt er nu voor dat de muziek niet verloren gaat.

Begin '85 heeft het trio in Nederland een serie schoolconcerten gegeven en een optreden in Für Elise verzorgd. Zij hebben verder op een festival in het Newyorkse La Mama-theater en voor de radio gespeeld. Op Cuba hebben zij Curaçao in het National Museum vertegenwoordigd.

Isidora: „Het verschil tussen *tambu en muzik di zumbi* is dat de eerste kritiek uitoefent en daarom verboden was. Tijdens de slaventijd mocht geen *tambú* worden gemaakt want, volgens de *shons*, werden daarmee berichten naar slaven op andere plantages verstuurd. *Muzik di zumbi* daarentegen bevatte sociale teksten en kon daarom op feesten, tijdens concerten en in theaters worden gespeeld. Er zit doorgaans weinig kritiek in de teksten, soms zijn ze wel dubbelzinnig. De *tambú* wordt slechts met de tambú grandi, drie tuinschoffels en handgeklap gespeeld."

Cordoba: „Wij spelen niet alleen op het eind van het jaar *tambú*. Bij concerten doen wij altijd wel een nummer want het is de wortel van onze cultuur."

In het verleden werd de *muzik di zumbi* wel eens met viool en harmonica gespeeld. De basis van de muziek is echter altijd benta (muziekboog) en fluit geweest. De grote trom, de wiri (raspinstrument) en de matrimoniaal (tamboerijn) zorgen voor de begeleiding. Soleano gebruikt als fluit een gesloten bamboestokje.

KOKOSPALM

Het etherische geluid van de benta vervult op cruciale momenten in de film Almacita di Desolato een belangrijke functie. De benta — de boog is gemaakt van een tak van de karrewar- boom en als snaar wordt een vezel van een kokospalm gebruikt — wordt bij het spelen tegen de mond aangehouden, die dan als klankkast fungeert.

Naast *tambú en muzik di zumbi* speelt Issoco verder de *belé*, (een Martiniquaans ritme) om gedichten te begeleiden Cordoba: „In de *muzik di zumbi* spelen we walsen, mazurka's, danzas en tumbas. In onze gedichten hoor je wel verwijzingen naar de winti. Doordat wij echter geen apintietrom gebruiken wordt het heel anders."

In de *muzik di zumbi* zitten ook Europese elementen. Zo kan plotseling een wals opduiken. Soleano: „Vroeger was de *muzik di zumbi* een reflectie van het leven in de shon's woning, maar dan op een lager niveau. De walsen en mazurka's werden dan voor de slaven geïmiteerd. De tùmbas en de danzas waren eveneens opgenomen in het vaste *muzik di zumbi*-repertoire."

AFGESTROOPT

Hoe zijn jullie met deze muziek begonnen?

Soleano: „De oude Ompi Ellis, een folklorist die veel van de *muzik di zumbi* afweet, introduceerde haar bij ons waarna wij het eiland op zoek naar meer informatie hebben afgestroopt. Van dezelfde Ompi Ellis kreeg ik mijn eerste benta."

Isidora: „Veel mensen op de Antillen kennen de *muzik di zumbi* niet. Als we optreden komen zij naar de benta en de grote trom kijken. Ompi Ellis heeft samen met pater Brenneker onderzoek naar de *muzik di zumbi* gedaan. Wanneer de muziek precies is ontstaan, hebben zij helaas niet achterhaald. Alle informatie over het ontstaan van de muziek moet in de archieven te vinden zijn. Met ouderen praten levert wel iets op, maar door verkeerde interpretaties zit je er wel eens naast."

Isidora: „De basisritmes en bepaalde instrumenten van de *muzik di zumbi* in het Caraibisch gebied vind je in bepaalde Afrikaanse landen terug. De benta bijvoorbeeld komt uit Ghana en is ook in Colombia en Brazilië in gebruik. In die gebieden wordt de boog als solo- instrument gebruikt. Een verschil met de muziekboog in andere landen is dat elders een kalebas tot klankkast dient terwijl bij ons de mondholte die functie heeft.

Cordoba: „De wreedheid van de Curaçaose slavenhouders heeft de Afrikaanse muziek op het eiland kapot gemaakt. In Suriname hebben de slaven, door het oerwoud in te vluchten, de cultuur kunnen bewaren."

Isidora: „*Muzik di zumbi* betekent spokenmuziek, terwijl het niets met spoken te maken heeft. Vroeger, toen er nog geen elektriciteit bestond, hadden de rijken kaarsen. De armen hadden een eenvoudige verlichting van een blik met wat vet en een lap erin. 's Nachts kwam men bij elkaar om in het lichtschijnsel te musiceren. Van een afstand zag men het licht en hoorde de door de wind verwaaide klanken. *Spiritu, zumbi*, spoken, was meestal de eerste reactie en in de volksmond kreeg de muziek de naam *muzik di zumbi*. De muziek heeft in werkelijkheid dus niets met spoken te maken, het zij gewoon vrolijke ritmes waarop zelfs de *shons* tijdens hun feesten dansten." ●

MARCEL WELTAK